

INFORMATOR WYDZIAŁOWY

Wydział Matematyki i Informatyki UAM, ul. Matejki 48/49, 60-769 Poznań

październik 1997

W dniu 1.10.1997 odbyło się zebranie pracowników Wydziału oraz władz dziekańskich, w czasie którego omówiono główne dokonania ubiegłego roku akademickiego oraz przedstawiono zamierzenia i plany na rok bieżący. W drugiej części spotkania prodziekan prof. dr hab. Jerzy Kaczorowski wręczył nagrody JM Rektora oraz nagrody Dziekana.

* * * * *

JM Rektor UAM przyznał pracownikom naszego Wydziału nagrody za osiągnięcia w pracy naukowej. Nagrody I stopnia otrzymali: prof. dr hab. Wojciech Buszkowski, prof. dr hab. Maciej Wygralak, prof. dr hab. Andrzej Ruciński oraz prof. dr hab. Henryk Hudzik. Nagrody II stopnia otrzymali: prof. dr hab. Mirosław Krzyśko i prof. dr hab. Andrzej Sołtysiak.

* * * * *

JM Rektor przyznał też nagrody pracownikom nie będącym nauczycielami akademickimi. Otrzymali je: Elżbieta Horyńska, mgr Danuta Kmiecik, mgr Maria Wisła i mgr Elżbieta Żółtańska.

* * * * *

Dziekan Wydziału Matematyki i Informatyki przyznał nagrody za osiągnięcia naukowe, za pracę organizacyjną i za wyróżniającą się pracę dydaktyczną. Nagrody za osiągnięcia naukowe otrzymali: prof. dr hab. Tadeusz Batóg, prof. dr hab. Julian Musielak, prof. dr hab. Paulina Pych-Taberska, prof. dr hab. Mieczysław Mastyło, dr hab. Grzegorz Banaszak, dr Dariusz Bugajewski i dr Leszek Skrzypczak. Nagrody za pracę organizacyjną otrzymali: prof. dr hab. Jerzy Kaczorowski, doc. dr hab. Magdalena Jaroszewska, prof. dr hab. Krystyna Katulska, prof. dr hab. Zbigniew Palka, prof. dr hab. Ireneusz Kubiaczyk, prof. dr hab. Stanisław Szufła, dr Wiesław Kurc, mgr Bogumił Szmańda, mgr Wojciech Kowalewski, Bożena Chmielowska, Regina Chrust, Barbara Tomaszewicz, Ewa Wojciechowska. Nagrody za wyróżniającą się pracę dydaktyczną otrzymali: dr Mieczysław Cichoń, dr Roman Czarnowski, dr Andrzej Gaszak, dr Jerzy Jaworski, dr Waldemar Wołyński, mgr Jerzy Stankiewicz.

* * * * *

Mgr Maciej Radziejewski otrzymał Medal UAM za wybitne osiągnięcia w nauce i pracy społecznej.

* * * * *

Minister Edukacji Narodowej przyznał stypendia następującym studentom naszego Wydziału: Andrzejowi Dudkowi (II informatyki), Ewie Grzelaczyk (III matematyki), Da-

nucie Rutkowskiej (IV matematyki), Tomaszowi Tyksińskiemu (IV informatyki) oraz Tomaszowi Tyrakowskiemu (IV informatyki).

Z historii . . .

Litera e jako symbol podstawy logarytmów naturalnych została wprowadzona przez Eulera. Po raz pierwszy symbol ten pojawił się w jego pracy „Meditation in experientia explosione tormentorum nuper instituta” napisanej w roku 1727 lub 1728, a opublikowanej dopiero w 1862 w Opera posthuma, vol. II, s. 800–804. Euler użył symbolu e ponownie w 1736 roku w dziele Mechanica sive motus scientia analytice exposita. Stosował go też w artykułach z lat 1747 i 1751. Symbol e był również stosowany w opisanym znaczeniu przez Daniela Bernoulliego w 1760, J. Segnera w 1763, Condorceta w 1771, Lamberta w 1764, J.A. Fasa w 1775. Z drugiej strony d’Alembert w pracach z lat 1747 i 1764 oznaczał podstawę logarytmów naturalnych literą c. Symbol ten można znaleźć też w pracach kilku matematyków francuskich i włoskich. Pojawił on się także w Analytic Mechanics Benjamin Peirce z roku 1855 (s. 52).

R.M.

Minister Edukacji Narodowej mianował prof. dra hab. Henryka Hudzika na stanowisko profesora zwyczajnego.

* * * * *

Dnia 6.10.1997 JM Rektor UAM wręczył prof. drowi hab. Wacławowi Marzantowiczowi nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego na okres 5 lat, a prof. drowi Ireneuszowi Kubiaczykowi na czas nieokreślony.

* * * * *

JM Rektor UAM powołał na kierownika Zakładu Teorii Aproksymacji prof. dr hab. Paulinę Pych-Taberską, a na kierownika Studium Doktoranckiego Matematyki prof. dr hab. Jerzego Kaczorowskiego.

* * * * *

Dnia 3.04.1997 w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki w Warszawie odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgra Krzysztofa Jassemę z Zakładu Lingwistyki Informatycznej i Sztucznej Inteligencji naszego Wydziału. Temat rozprawy brzmiał: „Elektroniczny słownik dwujęzyczny w automatycznym tłumaczeniu tekstów”. Promotorem był prof. dr hab. inż. Michał Kleiber z IPPT PAN w Warszawie. Rada Naukowa IPPT nadała w dniu 12.06.1997 mgrowi Krzysztofowi Jassełowi stopień naukowy doktora nauk technicznych w zakresie informatyki.

* * * * *

Dnia 17.06.1997 na Wydziale Elektrycznym Politechniki Poznańskiej odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgra Stanisława Gawiejnowicza z Zespołu Dydaktycznego

Informatyki naszego Wydziału. Temat rozprawy brzmiał: „Szeregowanie zadań o zmiennych czasach wykonywania”, a jej promotorem był prof. dr hab. Jacek Błażewicz. Tego samego dnia Rada Wydziału Elektrycznego PP nadała mgrowi Stanisławowi Gawiejnowiczowi stopień naukowy doktora nauk technicznych w zakresie informatyki.

★ ★ ★ ★ ★

Dnia 6.10.1997 odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgra Tomasza Schoena z Zakładu Matematyki Dyskretnej. Temat rozprawy brzmiał: „Zbiory wolne od sum”, a jej promotorem był prof. dr hab. Tomasz Łuczak. Komisja uznała rozprawę za wyróżniającą.

O książkach . . .

Witold Więśław, Matematyka i jej historia, Wydawnictwo NOWIK, Opole 1997, ss. 416.

Recenzowana książka nie jest podręcznikiem historii matematyki, tzn. opisem rozwoju matematyki jako nauki. Jej celem jest przedstawienie rozwoju podstawowych pojęć matematyki. Temu zagadnieniu poświęcona jest część pierwsza składająca się z niezależnych od siebie rozdziałów, z których każdy ma charakter eseju. Znajdujemy więc tu np. rozważania na temat kształtowania się pojęcia liczby, dowodów niewymierności, liczb zespolonych i ich historii, rozwoju pojęć algebry, analizy, rozwoju pojęcia funkcji itd. Część druga to wybór tekstów z historii matematyki. Czytelnik znajdzie tu bardzo różne teksty poczynszy od czasów babilońskich aż po wykład habilitacyjny Sierpińskiego. Uwagę zwraca zamieszczenie wielu tekstów autorów polskich (nawet tych mniej znanych). Niektóre teksty przytoczone są w postaci faksymilowych odbitek (co dodaje książce smaczku, a jej lekturę czyni przyjemniejszą). Książka ma charakter elementarny (co autor zaznacza we Wstępie), a pomyślana jest jako podręcznik dla studentów matematyki uniwersytetów, wyższych szkół pedagogicznych i kolegów nauczycielskich.

R.M.

Rada Wydziału na posiedzeniu w dniu 10.10.1997 poparła wniosek o tytuł naukowy dla prof. dra hab. Jerzego Kąkola.

★ ★ ★ ★ ★

Na tym samym posiedzeniu Rada Wydziału wszczęła przewód doktorski mgr Bernadecie Tomasz z Zakładu Teorii Funkcji Rzeczywistych i zatwierdziła temat rozprawy doktorskiej, który brzmi: „Nieliniowe, całkowite metody sumowania i ich regularność oraz zgodność”. Na promotora powołano prof. dra hab. Juliana Musielaka.

★ ★ ★ ★ ★

Rada Wydziału nadała stopień naukowy doktora nauk matematycznych w zakresie matematyki mgrowi Tomaszowi Schoenowi z Zakładu Matematyki Dyskretnej.

★ ★ ★ ★ ★

Rada Wydziału przyjęła uzupełnienie do uchwały o uznawaniu egzaminów z filozofii matematyki i języka angielskiego zdawanych w ramach studiów doktoranckich za egzaminy doktorskie. Do listy tej dołączono obecnie jeszcze historię matematyki.

* * * * *

Na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 10.10.1997 odbyła się dyskusja na temat problemów związanych z rozprawami doktorskimi i habilitacyjnymi z dydaktyk przedmiotowych, w szczególności z dydaktyki matematyki.

* * * * *

Rada Wydziału pozytywnie zaopiniowała wniosek Dziekana i Rady Wydziału Nauk Społecznych UAM o nadanie godności doktora honoris causa profesorowi Jerzemu Zarzyckiemu.

* * * * *

Rada pozytywnie zaopiniowała wniosek o zatrudnienie na naszym Wydziale na stanowisku profesora zwyczajnego prof. dra hab. Jacka Błażewicza na okres 1.01.1998–31.12.1998 w wymiarze 1/2 etatu.

* * * * *

Rada zaopiniowała również pozytywnie wniosek o zatrudnienie na naszym Wydziale w niepełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku adiunkta dra Tadeusza Pankowskiego oraz wnioski o zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy na okres 1.10–31.12.1997 dr Anny Boruckiej-Cieślewicz i dr Mirosławy Mikosz.

* * * * *

Rozwiązany został konkurs na obsadzenie dwóch stanowisk adiunkta na naszym Wydziale. Komisja Konkursowa postanowiła przedstawić Radzie Wydziału kandydatury dra Stanisława Gawiejnowicza i dra Krzysztofa Jassema. Rada Wydziału na posiedzeniu w dniu 10.10.1997 zaopiniowała pozytywnie wnioski o zatrudnienie tych osób na stanowisku adiunkta.

* * * * *

Rada Wydziału przyjęła w dniu 10.10.1997 ramowy podział roku akademickiego 1997/98 na naszym Wydziale.

W sieci

Ci którzy nie rozumieją matematyki
nie mają pojęcia o pięknie wszechświata.¹

Richard Feynman

¹Nie oznacza to oczywiście, iż Feynman nie był w stanie docenić i zrozumieć „mniej ścisłej” wrażliwości na piękno. Zob. Richard Feynman, seria Autobiografie, Znak 1997

Okres wakacyjny nie sprzyja rozważaniom technicznym, zatem proszę wybaczyć, że będzie o lekturach (niezupełnie ściśle dotyczących sieci), a właściwie o jednej zaległej książce, o której w Informatorze była już kiedyś uprzejma wspomnieć pani dr Ewa Marchow. Chodzi mianowicie o słynny „Nowy umysł cesarza” (NUC) Rogera Penrose’a. Autora pewnie nie trzeba przedstawiać, gdyż jest raczej znany, dość wspomnieć, iż zaczynając jako znakomity matematyk przeniósł swe zainteresowania na obszar fizyki relatywistycznej² ze szczególnym uwzględnieniem kosmologii, gdzie przez długi czas współpracował ze Stephenem Hawkingiem, co zaowocowało bardzo głębokim twierdzeniem o istnieniu osobliwości.³ Pomysł napisania NUC zrodził się, jak pisze autor we wstępie, z chęci odpowiedzi zwolennikom tzw. silnej sztucznej inteligencji (SSI), którzy, w skrócie mówiąc, twierdzą, iż samo działanie algorytmu jest w stanie spowodować zaistnienie świadomości. Przy czym nie zadawała go oczywiście dla wielu wzruszenie ramion, jako reakcja na dość absurdalne „czuciowo” pozytywne przyjęcie algorytmizacji takich sfer, jak cierpienie, radość czy wreszcie ogólnie świadomość. Podchodząc do problemu poważnie autor zmusza czytelnika do pokonania niestęchającej długiej drogi wiodącej przez bardzo szerokie spektrum zagadnień współczesnej nauki, co wskazuje, iż jego erudycja na tych polach jest olbrzymia. W czasie tej wędrówki czytającemu cały czas towarzyszy to znane wielu radosne zdziwienie nad możliwością całościowego spojrzenia na dziedziny tak pozornie odległe dla laików, jak teoria obliczalności, fraktale, fizyka kwantowa czy budowa mózgu. Jest to z pewnością celny cios zadany zwolennikom SSI, ale co tu dużo mówić, NUC jest książką dla ścistówców. Jest to pozycja rzetelnie trudna i chyba jej pełne zrozumienie nie obędzie się bez dodatkowych lektur. W każdym razie piszący te słowa daleki jest od wyczerpującego zrozumienia wielu zawartych w niej kwestii. Książka dzieli się w zasadzie na trzy części: matematyczną, fizyczną oraz matematyczno-biologiczno-fizyczną. Całość wykładu rozpoczyna się od znanego informatykom tzw. testu Turinga, polegającego, w skrócie mówiąc, na przepytывaniu przez osobę testującą, niewidocznych dla niej, maszyny i człowieka, w ten sposób, aby odpowiedzi na zadawane pytania pozwoliły właściwie odgadnąć tożsamość rozmówcy. Nie trzeba dodawać, iż im dłużej maszyna zwodzi testera co do swego „człowieczeństwa” tym lepiej. Omówiwszy następnie związaną z nim koncepcję tzw. chińskiego pokoju Searle’go Penrose przechodzi do pojęcia algorytmu, a w szczególności do dokładnego przedstawienia maszyny Turinga, skonstruowanej dla rozstrzygnięcia dziesiątego problemu Hilberta, który pytał: Czy istnieje ogólna procedura rozstrzygania rozwiązywalności równań diofantycznych? W dalszym ciągu zostaje wprowadzone pojęcie obliczalności oraz związany z nim rachunek lambda, zaproponowany w latach 40-tych przez Churcha, po czym autor przechodzi do teorii dowodu oraz twierdzenia Gödla o niezupełności, po drodze rozważając jeszcze zbiór Mandelbrota i jego związek ze zbiorami rekurencyjnie przeliczalnymi (swoją drogą ciągle nie przestaje mnie zadziwiać wewnętrzne bogactwo, tak łatwej do otrzymania struktury, jaką jest ów zbiór). Matematyczna część książki kończy się wprowadzeniem pewnych pojęć z teorii złożoności. Kluczem do wszystkiego jest jednak fizyka. Wycieczka, którą proponuje Penrose, jest jedyna w swoim rodzaju. Na 230 stronach czytelnik otrzymuje bardzo zaawansowany pojęciowo kurs, poczynszący od klasycznych równań Maxwella, poprzez szczególną a następnie ogólną teorię względności, zaawansowaną mechanikę kwantową, w końcu pewne pojęcia związane z kosmologią takie, jak entropia, strzałka czasu, prawa termodynamiki, czarne dziury, osobliwości i wiele innych. Dla laików w tym zakre-

²Zob. Michał Heller, *Ewolucja kosmosu i kosmologii*, PWN, 1985.

³Zob. Michał Heller, *Osobliwy Wszechświat*, PWN, 1991.

się (czyli również matematyków) dodatkowa lektura jest bardzo pożądana. Warto jednak poświęcić na to trochę wysiłku, gdyż radość ze zrozumienia wewnętrznego piękna przyrody i zobaczenia, jak wielką rolę w tym pięknie odgrywa matematyka, z mało czym daje się porównać. Na koniec otrzymujemy jeszcze dawkę wiedzy trochę bardziej spekulatywnej, bo dotyczącej kwantowej teorii grawitacji, czyli tego, co fizycy próbują dopiero stworzyć. Końcowe rozdziały NUC niejako używają pojęć wprowadzonych wcześniej. Autor odpowiada, bądź próbuje odpowiedzieć na pytania: gdzie w mózgu znajduje się świadomość, czy mózg działa algorytmicznie, czy da się zbudować maszynę Turinga symulującą działanie neuronów i jaki związek z tym mają tzw. kolbki synaptyczne. Dalej jest jeszcze ciekawiej: Czy w mózgu znajdują się komórki reagujące na pojedyncze kwanty energii, co to są sieci neuronowe i komputery kwantowe, czy mechanika kwantowa jest w stanie wyjaśnić proces ludzkiego myślenia. Książka kończy się rozdziałem pt. Gdzie kryje się fizyka umysłu? Jest on najważniejszy w całej wędrówce. Pada w nim wiele pytań, wiele spekulacji, odpowiedzi i prób odpowiedzi. Jakich? Trzeba przeczytać samemu. Niech wolno mi będzie jednak zacytować fragment wstępu napisanego przez Martina Gardnera, który sugeruje kierunek tych odpowiedzi: „Osiągnięcia Penrose’a w matematyce i fizyce wynikają z zadziwienia i zachwytu nad tajemnicą i pięknnością bytu. Intuicja podpowiada mi, że ludzki umysł to coś więcej niż tylko zbiór cienkich drucików i mikroskopijnych przełączników. Występujący w prologu i epilogu Adam jest po części symbolem świadomości wylaniającej się w powolnej ewolucji. Dla mnie jest on również obrazem Penrose’a — dziecka siedzącego w trzecim rzędzie, z dala od liderów sztucznej inteligencji, które ośmiela się powiedzieć, że królowie sztucznej inteligencji są nadzy”.

PS. Otrzymałem bardzo miły list od Pana Wojtka Jakóbczyka. Była to reakcja na czerwony numer Informatora i zawartą w nim notatkę o metodach poszukiwania obrazów w sieci. Pisze w niej Pan Wojtek o nowym rozwiązaniu w tej dziedzinie zaproponowanym przez JavaSoft, polegającym, w skrócie mówiąc, na tym, iż w celu odszukania pożądanej grupy obrazów uruchamiamy specjalny aplet Javy, po czym ręcznie rysujemy zarys głównych elementów poszukiwanego obrazka. Reszta należy już do algorytmu, który ciągle jest w sferze testów i jest niedostępny poza firmą. Swoją drogą to bardzo sympatyczne, iż ktoś z zewnątrz Wydziału (choć, jak wieść towarzyska niesie, wszystko pozostaje w rodzinie) zagląda do naszego Informatora. Co prawda miałem początkowo wrażenie, iż czytają nas w USA, bo na to wskazywał adres sieciowy, ale cóż, globalna wioska jest tak globalna, że czasami tereny po drugiej stronie ulicy myślą się z tymi za oceanem, a to, co wydaje się daleko, jest tuż, tuż.

Mgr Wojciech Kowalewski

Prof. dr hab. Stanisław Szufła zrezygnował z funkcji przewodniczącego Komitetu Okręgowego Olimpiady Matematycznej przy PTM. Zarząd Główny PTM powołał na przewodniczącego prof. dra hab. Pawła Domańskiego.

★ ★ ★ ★ ★

Prof. dr hab. Jerzy Kaczorowski oraz dr hab. Grzegorz Banaszak zostali członkami sekcji matematyki KBN na konkurs XIV.

★ ★ ★ ★ ★

W dniu 16.09.1997 Komisja Wydziałowa przyznała granty naukowe prof. dr hab. Krys-
tynie Katulskiej oraz prof. drowi hab. Tomaszowi Szulcowi.

★ ★ ★ ★ ★

Z dniem 1.10.1997 rozpoczęli pracę na naszym Wydziale: prof. dr hab. Wacław Marzantow-
wicz (kierownik Zakładu Geometrii i Topologii), dr Jacek Marciniak (adiunkt w Zakładzie
Teorii Obliczeń), dr Wiesław Śliwa (adiunkt w Zakładzie Analizy Funkcjonalnej), dr Jer-
rzy Szymański (adiunkt w Zakładzie Matematyki Dyskretnej), dr Tadeusz Pankowski
(adiunkt w Zespole Dydaktycznym Informatyki, niepełny wymiar czasu pracy), Renata
Woźniak (samodzielny referent administracyjny, Dziekanat).

★ ★ ★ ★ ★

JM Rektor UAM wyraził zgodę na przyjęcie w roku akademickim 1997/98 na I rok
Studium Doktoranckiego Matematyki i Informatyki z prawem pobierania stypendium
doktoranckiego ze środków ogólnouczelnianych następujących osób: mgr Izabela Adam-
czak, mgr Karol Deręgowski, mgr Krzysztof Dyczkowski, mgr Przemysław Kubiak, mgr
Maciej Lisoń, mgr Grzegorz Nowak, mgr Maciej Radziejewski, mgr Eryk Szymański. Po-
nadto wyraził zgodę na przyjęcie na I rok Studium Doktoranckiego z prawem pobierania
stypendium doktoranckiego ze środków Wydziału mgr Liliany Szymańskiej i mgr Kingi
Bogalskiej oraz mgr Izabeli Bondeckiej-Krzykowskiej bez prawa pobierania stypendium.

★ ★ ★ ★ ★

Mgr Piotr Ziaja przeszedł z dziennych studiów doktoranckich na zaoczne. Mgr Paweł
Foralewski otrzymał przedłużenie stypendium doktoranckiego do 31.12.1997.

★ ★ ★ ★ ★

Nowymi administratorami sieci zostali następujący studenci: Maciej Baranowski, Tomasz
Tyrakowski, Maciej Stachowiak, Jarosław Woźny.

★ ★ ★ ★ ★

Dr Michał Wiernowolski, dotychczas adiunkt w Zakładzie Optymalizacji i Sterowania,
zrezygnował z pracy w UAM.

Students' Corner

Już od dłuższego czasu w świecie informatycznym i nie tylko, słyszy się pogłoski, że w 2000 roku większość systemów komputerowych będzie można wyrzucić do kosza. Spowodowane to będzie przestarzałym sposobem zapisywania dat, który polega na odrzuceniu cyfr oznaczających stulecie, w wyniku czego daty roku dwutysięcznego mogą być interpretowane jako daty roku tysiącdziewięćsetnego. Problem ten jest znany jako „problem roku 2000”, a koszty usunięcia go w samych tylko Stanach Zjednoczonych szacowane są na około kilkaset miliardów dolarów. Stosowanie wadliwego zapisu daty wymuszone było chęcią ograniczenia kosztów przetwarzania i składowania danych, jednak chyba nikt nie przewidział tego, że problem ten będzie tak kosztowny i trudny do usunięcia. Już w tej chwili tworzy się ogromny rynek „usuwania problemu roku 2000”. Programiści, projektanci systemów i inne osoby związane z branżą informatyczną zarabiają ogromne sumy pieniędzy przeszukując i

poprawiając miliony linijek kodu programów — napisanych w różnych językach programowania — w bankach, instytucjach rządowych i wielkich koncernach przemysłowych, aby ludzie związani z tymi instytucjami mogli spokojnie wstać z łóżka 1 stycznia 2000 roku. Jest niewiele instytucji na świecie, które mogą pochwalić się całkowitym rozwiązaniem tego problemu czy nawet jakąkolwiek analizą mającą na celu jego usunięcie. Powołuje się specjalne komisje do zbadania wpływu „problemu roku 2000” na gospodarkę światową, jak również na inne dziedziny życia ludzkiego, w których choć trochę wykorzystuje się technikę komputerową. Jako przykłady destruktywnego działania „złej interpretacji daty”, podaje się systemy bankowe, które będą źle naliczać należne pieniądze lub wręcz likwidować tysiące rachunków. Już obecnie pojawia się problem oznaczania i interpretacji daty okresu przydatności do spożycia żywności przez systemy komputerowe zarządzające jej produkcją i magazynowaniem. Wyobraźmy sobie jakie skutki może wywołać ten problem w systemach rezerwacji i kontroli lotów, systemach komunikacyjnych i innych, których działanie jest uzależnione od poprawnej identyfikacji daty. Mimo podjęcia intensywnej działalności mających na celu usunięcie „kłopotu z 2000 rokiem” niektórzy specjaliści pesymistycznie patrzą w przyszłość i ostrzegają, że pozostanie wiele firm, banków i instytucji, które nie zdołają się z nim uporać do 2000 roku. Jedynym plusem tego spóźnienia będzie możliwość wykorzystania całego dostępnego czasu i przystosowania systemu informatycznego nie tylko do daty roku 2000, ale i do daty roku 10000.

Maciej Stachowiak

W Zakładzie Matematyki Dyskretnej gościł w dniach 18–24.06.1997 prof. Alessandro Panconesi z Uniwersytetu Humboldta w Berlinie (RFN).

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 23–27.06.1997 w Zakładzie Matematyki Dyskretnej gościł prof. Anush Taraz z Uniwersytetu Humboldta w Berlinie (RFN).

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 29.06–2.07.1997 gościem Zakładu Teorii Przestrzeni Funkcyjnych byli prof. Lopez Acedo i prof. Dominiguez Benavides z Uniwersytetu w Seville (Hiszpania).

★ ★ ★ ★ ★

W Zakładzie Teorii Przestrzeni Funkcyjnych gościł w dniach 2– 5.07.1997 prof. Archil Gulishashvili z Ohio University (USA).

★ ★ ★ ★ ★

Gościem Zakładu Teorii Funkcji Rzeczywistych był w dniach 28.07– 6.08.1997 prof. Zhang De-xue z Chin.

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 31.08–6.09.1997 gościem Zakładu Geometrii i Topologii był prof. Carlos Prieto z Meksyku.

★ ★ ★ ★ ★

W Zakładzie Analizy Matematycznej gościł w dniach 2–5.09.1997 prof. Antoni Wawrzyńczyk z Meksyku.

* * * * *

Dnia 5.09.1997 prof. Carlos Prieto z Meksyku wygłosił wykład wydziałowy zatytułowany „Quasifibrations and Bott periodicity”.

* * * * *

Tego samego dnia prof. Antoni Wawrzyńczyk z Meksyku wygłosił wykład pod tytułem „Spektra łączne zadane przez rodziny ideałów”.

* * * * *

Prof. Monica Clapp z Universidad Nacional Autonoma de Mexico w Meksyku wygłosiła dnia 26.09.1997 wykład pod tytułem „Critical points of almost symmetric functions”.

* * * * *

Dnia 9.10.1997 prof. Paweł Szeptycki z Uniwersytetu Kansas, Lawrence, przedstawił wykład zatytułowany „Przestrzenie, amalgamaty i przekształcenia Fouriera”.

* * * * *

Dnia 10.10.1997 prof. dr hab. Tomasz Łuczak wygłosił wykład wydziałowy pod tytułem „Ciągi arytmetyczne, lemat Szemeriediego i grafy losowe”.

* * * * *

Dnia 24.10.1997 prof. dr hab. Roman Murawski wygłosił wykład pod tytułem „Józef Maria Hoene-Wroński — filozof i matematyk”.

* * * * *

W dniach 2–12.06.1997 prof. dr hab. Andrzej Ruciński prowadził wykłady na uniwersytetach w Tel Aviwie i Jerozolimie (Izrael).

* * * * *

W dniach 8–22.06.1997 prof. dr hab. Paweł Domański prowadził badania naukowe na Uniwersytecie w Liège (Belgia).

* * * * *

Dr Artur Michalak w dniach 8–15.06.1997 prowadził badania naukowe na Uniwersytecie w Walencji (Hiszpania).

* * * * *

W dniach 23–28.06.1997 w Kazimierzu Dolnym odbywał się *Workshop on Fixed Point Theory '97*, w którym udział brali prof. dr hab. Henryk Hudzik, mgr Roman Bednarek, mgr Paweł Foralewski i mgr Wojciech Kowalewski.

* * * * *

W dniach 23–27.06.1997 prof. dr hab. Krystyna Katulska brała udział w *V Mathematical Conference*, sekcja Statystyka Matematyczna, w Granowie.

* * * * *

Prof. dr hab Maciej Wygralak i dr hab. Tomasz Kubiak brali udział w *XVII IFSA World Congress*, który w dniach 24–30.06.1997 odbywał się w Pradze (Czechy).

* * * * *

W dniach 26.06–1.08.1997 prof. dr hab. Tomasz Łuczak prowadził badania naukowe na uniwersytecie w Melbourne (Australia).

* * * * *

W dniach 30.06–9.07.1997 odbyła się w Zakopanem–Kościelisku konferencja z teorii liczb z okazji 60-tych urodzin prof. dra hab. Andrzeja Schinzla. W konferencji wzięli udział prof. dr hab. Jerzy Kaczorowski, dr Mieczysław Kulas, dr Bogdan Szydło, mgr Anna Iwaszkiewicz-Rudoszańska, mgr Przemysław Kamiński, mgr Maciej Radziejewski, mgr Piotr Rejmenciak i mgr Piotr Ziaja.

* * * * *

W dniach 6–17.07.97 w Madrycie (Hiszpania) odbywała się konferencja *Spoken Language Translation*, w której brał udział prof. dr hab. Zygmunt Vetulani.

* * * * *

W dniach 20.07–2.08.1997 prof. dr hab. Andrzej Sołtysiak uczestniczył w *13th International Conference on Banach Algebras*, która odbyła się w Blaueuren (RFN).

* * * * *

W dniach 10–16.07.1997 dr hab. Grzegorz Banaszak brał udział w *Conference on K-theory*, która odbywała się w Oberwolfach (RFN).

* * * * *

W dniach 27.07–2.08.1997 mgr Andrzej Kurek brał udział w *International Colloquium on Extremal Graph Theory*, które odbyło się w Belatonnelle na Węgrzech.

* * * * *

W dniach 18.08–1.09.1997 prof. dr hab. Ryszard Urbański brał udział w *16th International Symposium on Mathematical Programming*, które odbyło się w Lozannie (Szwajcaria).

* * * * *

W dniach 21–26.08.1997 doc. dr hab. Magdalena Jaroszewska brała udział w konferencji *Justification and Enrolment Problems in Education Involving Mathematics or Physics*, która odbyła się w Roskilde (Dania).

* * * * *

Prof. dr hab. Zygmunt Vetulani brał w dniach 22.08–6.09.1997 udział w *Fifteenth International Joint Conference on Artificial Intelligence*, która odbyła się w Nagoya (Japonia).

* * * * *

W dniach 24–29.08.1997 prof. dr hab. Tomasz Szulc brał udział w konferencji organizowanej przez *The International Association for Mathematics and Computers in Simulation*.

* * * * *

Prof. dr hab. Ireneusz Kubiacyk, dr Mieczysław Cichoń, dr Dariusz Bugajewski, mgr Daria Bugajewska i mgr Aldona Szukała brali udział w konferencji *Equadiff-9*, która w dniach 25–29.08.1997 odbywała się w Brnie (Czechy).

* * * * *

Prof. dr hab. Mieczysław Mastyló będzie w dniach 25.08–12.12.1997 prowadzić badania naukowe w Florida Atlantic University (USA).

* * * * *

Prof. dr hab. Michał Karoński będzie w dniach 27.8–31.12.1997 prowadzić badania naukowe na uniwersytecie Emory w Atlancie (USA).

* * * * *

W dniach 1–6.09.1997 prof. dr hab. Henryk Hudzik przebywał w Pradze (Czechy), gdzie wygłosił odczyty w Instytucie Matematyki Czeskiej Akademii Nauk i na Wydziale Matematyki i Fizyki Uniwersytetu Karola.

* * * * *

Prof. dr hab. Tomasz Łuczak i dr Tomasz Schoen w dniach 1–5.09.1997 uczestniczyli w *13th Czech and Slovak International Conference on Number Theory* w Ostrawicach (Czechy).

* * * * *

Prof. dr hab. Paweł Domański przebywał w dniach 1–13.09.1997 w ramach współpracy naukowej na Uniwersytecie w Turku (Finlandia).

* * * * *

W dniach 1–30.09.1997 dr hab. Tomasz Kubiak przebywał na Uniwersytecie del Pais Vasco w Bilbao (Hiszpania) w ramach współpracy naukowej.

* * * * *

Dr Jerzy Jaworski w dniach 2–29.09.1997 w ramach współpracy naukowej przebywał na Heinrich-Heine Universität w Düsseldorfie (RFN).

* * * * *

W dniach 7–15.09.1997 prof. dr hab. Jerzy Kaczorowski brał udział w konferencji odbywającej się w Luminy (Francja).

* * * * *

Prof. dr hab. Andrzej Sołtysiak brał udział w *Workshop on Functional Analysis and Applications*, który w dniach 10–14.09.1997 odbył się w Nemecká na Słowacji.

* * * * *

Prof. dr hab. Henryk Hudzik i prof. dr hab. Tomasz Szulc brali w dniach 14–17.09.1997 udział w *IV Zielonogórskich Konfrontacjach Matematycznych*, gdzie wygłosili referaty plenarne.

* * * * *

Prof. dr hab. Roman Murawski brał udział (jako *invited speaker*) w dniach 14–18.09.1997 w III Międzynarodowym Kongresie Gesellschaft für Analytische Philosophie w Monachium (RFN).

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 19–30.09.1997 prof. dr hab. Roman Murawski przebywał na Uniwersytecie w Hanowerze (RFN), gdzie prowadził badania naukowe.

★ ★ ★ ★ ★

Dr hab. Grzegorz Banaszak i dr Wojciech Gajda brali udział w *Symposium on Algebraic K-theory*, które odbyło się w Trieście (Włochy) w dniach 14–19.09.1997.

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 15–20.09.1997 odbyło się w Jaszowcu *Colloquium Biometryczne*, w którym udział wzięli prof. dr hab. Mirosław Krzyśko, prof. dr hab. Krystyna Katulska, dr Waldemar Wołyński i mgr Jolanta Grała.

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 15–19.09.1997 prof. dr hab. Andrzej Ruciński, prof. dr hab. Tomasz Łuczak, mgr Justyna Kurkowiak, mgr Edyta Szymańska, mgr Andrzej Kurek i mgr Sebastian Urbański brali udział w *3rd Kraków Conference on Graph Theory*, która odbyła się w Kazimierzu Dolnym.

★ ★ ★ ★ ★

Prof. dr hab. Ireneusz Kubiaczyk prowadził w dniach 20–28.09.1997 wykłady na North Dakota University, Grand Forks (USA).

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 21–28.09.1997 prof. dr hab. Paweł Domański i dr Artur Michałak brali udział w *2nd International Workshop on Functional Analysis at Trier University*, który odbył się w Trewirze (RFN).

★ ★ ★ ★ ★

Dr Maciej Kandulski brał udział w konferencji *Logical Aspects of Computational Linguistics*, która w dniach 22–25.09.1997 odbyła się w Nancy (Francja).

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 6–11.10.1997 dr Leszek Skrzypczak brał udział w konferencji *Differential Equations, Spectral Theory, Function Spaces*, która odbyła się w Jenie.

★ ★ ★ ★ ★

W dniach 14–20.10.1997 prof. dr hab. Wojciech Buszkowski i dr Jacek Marciniak brali udział w konferencji *Proofs and Grammars*, która odbyła się na Uniwersytecie w Rzymie (Włochy).

★ ★ ★ ★ ★

„PROPOZYCJA” CZY „TWIERDZENIE”?

W roczniku XXXII (1996) Wiadomości Matematycznych, w ramach „Kącika językowego” (str. 205–206) ukazał się apel prof. Krzysztofa Ciesielskiego o nieużywanie wyrazu „propozycja” jako synonimu terminu „twierdzenie”. Autor pisze: „Oczywiście wiadomo skąd ten błąd się bierze. Jest to kalka językowa z często używanego w pracach matematycznych terminu angielskiego „proposition”.

Zgadając się z Autorem, że

1. większość polskich matematyków istotnie używa tej kalki z angielskiego, choć
2. używanie jej nie jest zgodne z „duchem” języka polskiego, chciałbym dorzucić kilka wyjaśnień.

Określanie twierdzenia terminem „propositio” było stosowane powszechnie w pracach pisanych po łacinie i miało tam jednoznaczny sens. Dla przykładu, w słynnej książce Jakuba Bernoulliego *Ars Conjectandi* (Basileae MDCCXIII) [1] jako pierwsze występuje „PROPOSITIO I: Si a vel b expectem, quorum utumquis aequae facile mihi obtingere possit, expectatio mea dicenda est valere $(a + b)/2$ ” (Twierdzenie I: Jeśli spodziewam się, że równie łatwo mogę osiągnąć a jak b, to moje oczekiwanie jest warte $(a + b)/2$.) Jest to oczywiście stwierdzenie pewnego faktu, które nie jest dyskusyjne.

Opisany wyżej fakt wynika z faktu, że wyraz „propositio” pochodzi od łacińskiego czasownika „propono”, dokładniej „pro-pono”, czyli według słownika łacińsko-polskiego [2] dosłownie „kłaść lub stawiać przed kimś”, „wystawiać publicznie”, a w przenośni „przedstawiać, wykładać, donosić, wymieniać”, ale także „stawiać jako wzór lub jako problem, wyobrażać sobie, podjąć decyzję, postanowienie, postawić sobie jakieś zadanie” itp. Stąd „propositio” ma sens „przedstawienia, wyobrażenia”, ale również „decyzji, postanowienia”, a przede wszystkim „ogłoszenia, podania do publicznej wiadomości”. Ma więc m.in. znaczenie „twierdzenia, tematu, planu, projektu, zamiaru”.

W cytowanym dziele J. Bernoulliego wyraz ten używany jest także w innym sensie, a mianowicie założenia, np. przy formułowaniu zagadnienia do rozstrzygnięcia. Dla przykładu: „PROBLEMA XII: Propositum sit ...” (Zagadnienie 12: Zakłada się ...). Pochodzi to stąd, że w sylogizmach greckich nazwę przesłanki $\pi\rho\tau\alpha\sigma\iota\varsigma$ (protasis) tłumaczono na łacinę jako „propositio” [3].

Na marginesie tych uwag dodajmy, że w pracach starożytnych Greków [4] twierdzenie nosiło nazwę $\theta\epsilon\omega\rho\eta\mu\alpha\tau\alpha$ (theoremata). Również ten termin został zaadaptowany przez matematyków piszących w językach ojczystych. Tak więc w języku angielskim (i innych) twierdzenie nazywa się „theorem” za autorami greckimi, a „propositio” za autorami piszącymi po łacinie. Ostatecznie, ujmując zagadnienie historycznie, „theoremata”, „propositio” i polskie „twierdzenie” (stwierdzenie itp.) są synonimami.

Warto na zakończenie wyjaśnić także, że greckie $\theta\epsilon\sigma\iota\varsigma$ (thesis), teza, zdanie, oznacza także m.in. ład, porządek, zestawienie.

Źródła:

- [1] Die Werke von Jakob Bernoulli, Basel 1975.

- [2] Słownik łacińsko-polski, red. M. Plezia, PWN, Warszawa 1974.
- [3] F.A. Trendelenburg, Elementa logices Aristotelicae, Berlin 1842.
- [4] M. Zarzycki, Chrestomatja matematyki greckiej, Lwów 1936.

Prof. dr hab. Dobiesław Bobrowski

Opracowanie Informatora: Maciej Kandulski (mkandu@math.amu.edu.pl)
Roman Murawski (rmur@math.amu.edu.pl)

<http://math.amu.edu.pl/~mathem/info/new/welcome.htm>